

ЗАПОРОЖЧЕНКО Л. С.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТАРИФІКАЦІ ПОРТОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Вантажопереробка в морських торговельних портах України за офіційними даними ДП «Адміністрація морських портів України» у 2016 році скоротилася на 8,9% у порівнянні з 2015 роком, що зумовлено рекордним за останні роки незалежності падінням вантажопотоку [6]. Основна причина різкого падіння – зниження транзиту (- 35,1%), яке стало наслідком політичної ситуації, а саме: практичне припинення експорту російського вугілля, залізорудної сировини, чавуну та інших вантажів через українські порти. Необхідною умовою стабілізації ситуації є перегляд діючої тарифної політики в вітчизняних морських портах, що зумовлено переорієнтацією на нові ринки та транспортні шляхи, у тому числі по напрямку «Європа – Азія» (транскаспійський міжнародний транспортний маршрут), а також створення привабливих умов для учасників транзитного ринку з урахуванням світового досвіду та міжнародного законодавства.

Закон України «Про морські порти» від 17 травня 2012 року № 4709-VI передбачає різні підходи до формування порткових тарифів в залежності від виду послуг на які встановлюються. Таким чином, тарифоутворення пішло шляхом часткової лібералізації, – надання підприємствам портової діяльності самостійності щодо можливості встановлювати, зменшувати чи підвищувати тарифи. Держава залишила за собою право встановлення єдиних тарифів на спеціалізовані послуги, що надаються у морському порту суб'єктами природних монополій, а також послуги, які оплачуються у складі порткових зборів [1].

Питання визначення вільних тарифів на надання порткових послуг залишається досить гострим, надана законодавством свобода у їх встановленні, на практиці призвела до формування стивідорними компаніями тарифів без огляду на рівень пропозицій у галузі. Що зумовило неконкурентоздатність вітчизняних порткових операторів, порткові збори та тарифи на послуги, що надаються у морських портах в Україні є одними з найвищих у Європі. До того ж, слабка завантаженість потужностей морських портів пов'язана з низькою якістю послуг, тарифи на встановлення яких пов'язані з портковими зборами та оплачуються у їх складі, зокрема, невідповідність фактичних глибин в акваторії портів паспортним показникам, що призводить до додаткових витрат при виконанні вантажно-розвантажувальних робіт, та як наслідок, – втрати усіма портковими операторами, у тому числі і приватними, вантажопотоків.

Слід підкреслити, що тарифна політика у морських портах залежить від економічної привабливості національної транспортної системи в цілому, обґрунтованості застосовуваних принципів розрахунку тарифних ставок всіх складових національної транспортної системи. Впровадження системи пільгових тарифів, рівень яких повинен узгоджуватися на паритетних умовах, враховуючи пропозиції кожного порту та залізниці, а також важливості вантажопотоку. Таким чином, знижки виступають елементом ціноутворення, а також частиною маркетингової стратегії підприємств щодо залучення нових вантажопотоків.

Сучасний кризовий стан економіки вимагає створення та впровадження механізму правового регулювання господарської діяльності, який буде направленим на забезпечення фінансово-економічної стабільності підприємств морегосподарського комплексу, одним з ключових важелів якого є політика регулювання тарифів у портах шляхом запровадження граничних ставок тарифів, що будуть єдиними для всіх стивідорних компаній незалежно від їх відомчої приналежності та форм власності.

Реформа у морській сфері здебільшого направлена на залучення інвестицій в об'єкти портової інфраструктури та можливості розвиватися приватному капіталу в портовому бізнесі, не надаючи тарифній політиці держави належної уваги, проте саме вона є тим самим інструментарієм, що зможе виробити загальні та прозорі правила гри на ринку, а також сформувати конкурентне середовище в умовах диверсифікації портових послуг.

Список використаної літератури:

1. Про морські порти України : Закон України від 17 травня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 7. – Ст. 65.
2. Аналітична записка: Щодо стратегічних пріоритетів реалізації потенціалу України як морської держави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://od.niss.gov.ua/articles/490>
3. Горбаченко С.А. Оптимізація тарифів як чинник підвищення конкурентоздатності морегосподарського комплексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://od.niss.gov.ua/articles/490>
4. Гурнак В. Реалізація Комплексної програми утвердження України як транзитної держави / В. Гурнак, О. Ананченко, М. Гурнак // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 26–37.
5. Кібік О.М. Економіка портового господарства: Навч. посібник / О.М. Кібік. – Одеса: ОНМУ, 2004. – 280 с.
6. Підсумки діяльності морських портів у 2016 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pidsumky-diyalnosti-morskyh-portiv-u-2016-roci>